Bezuinigen

✱ ✱ ✱ Het opstellen van een begroting — om het even of dat geschiedt ten behoeve van een huishouden, een onderneming of een departement van algemeen bestuur — is beslist geen eenvoudige zaak. Van een nog in het verschiet liggende periode zijn tevoren gewoonlijk slechts weinig behoeften met zekerheid bekend, zodat de basis voor de raming der toekomstige uitgaven veelal zal moeten worden gecompleteerd met een verhoudingsgewijs groot aantal vooronderstellingen, in het jargon „aannamen" geheten. Wanneer onverhoopt achteraf blijkt dat dergelijke vooronderstellingen geheel of ten dele onjuist waren, of dat de aannamen niet „hard" kunnen worden gemaakt, kunnen de financiële consequenties zeer goed leiden tot ernstige conflicten tussen de huisvrouw en haar echtgenoot, tussen de directie en de aandeelhouders, tussen de minister en de volksvertegenwoordiging. De kans op moeilijkheden wordt uiteraard nog aanzienlijk vergroot wanneer ook de raming der te verwachten inkomsten op nogal losse gronden berust.

Het zal dan ook, gelet op het vorenstaande, in het algemeen aanbeveling verdienen de ongewisheid over de toekomstige ontwikkeling der behoeften tot uitdrukking te doen komen in een grote behoedzaamheid bij het ramen der uitgaven; dat het daarnaast voor een continu verantwoord beleid essentieel is, tijdig zekerheid te verschaffen omtrent het financieringsniveau, behoeft niet nogmaals — zie *Mil. Spect.* **142**(1973)(8)345 e.v. — te worden betoogd.

Stellig mag het *begrijpelijk* en *verklaarbaar* heten wanneer de overheid — in het besef van de moeilijkheid van het op elkaar moeten afstemmen van haar toekomstige tering en nering — al op voorhand streeft naar een beperking der uitgaven. Het mag echter *bedenkelijk* worden genoemd wanneer die beperking der uitgaven met verontrustende regelmaat blijkt te worden opgelegd aan het apparaat dat met de nationale veiligheid is belast: zou een huisvrouw haar budgettaire problemen durven oplossen door slot en grendel op haar deuren niet te vernieuwen, of zou een onderneming de veiligheid van personeel en omwonenden mogen aantasten om haar begroting sluitend te krijgen?

Het antwoord op die vragen lijkt niet moeilijk. In schrille tegenstelling tot die logica staat evenwel, dat in ons goede land sinds jaar en dag de roep om *beperking van overheidsuitgaven* — in één woord *bezuiniging* genoemd — onmiddellijk en zonder veel omhaal aan „Defensie" wordt geadresseerd. Een tot nadenken stemmende, onthullende illustratie van die ingekankerde vanzelfsprekendheid kan worden gelezen in Van Dale's Groot Woordenboek der Nederlandse Taal, dat de betekenis van het werkwoord „bezuinigen" in een aansprekend zinsverband wil verduidelijken en daartoe, in de ene druk na de andere, als standaardvoorbeeld bezigt: „op de begroting van oorlog moet bezuinigd worden". Klaarblijkelijk verleidt de niet direct zichtbare produktie van het veiligheidsapparaat velen in den lande maar al te lichtvaardig tot de opvatting dat de krijgsmacht alleen maar geld kost doch niets oplevert, en dat uit dien hoofde een kortwieken van de defensie op generlei bezwaar behoeft te stuiten.

Zonder nu tot in details te willen ingaan op de Defensiebegroting 1974 — iedere belangstellende zal daarvan toch al studie hebben gemaakt, en het doen van bindende uitspraken daarover kan gevoeglijk worden overgelaten aan de compententie van de volksvertegenwoordiging — lijkt het nochtans zinvol in dit editoriaal één enkel facet nader te belichten, en wel de vraag die zou kunnen worden gesteld — en men vermoede daarachter geen materialistische benadering! — „Wie moet het gelag betalen?"

Zo op het oog lijkt het *bezuinigen op investeringen,* in voorkomende gevallen door het *temporiseren van aanschaffingen,* vrij simpel. Er zit echter wél het een en ander aan vast. Tot beter begrip diene, dat tegelijk met nieuw materieel, als vliegtuigen, voertuigen, wapens, e.d., gemeenlijk ook de naar schatting benodigde reservedelen voor de volledige gebruiksperiode worden aangekocht. Het oogmerk is, dat zich in de magazijnen geen reserve-

delen meer bevinden als de gebruiksduur voorbij is en het materieel wordt vervangen.
Het zal duidelijk zijn, dat hier de zuinigheid de wijsheid licht kan bedriegen: niet vervangen van het oude materieel dwingt tot het opnieuw doen aanschaffen van inmiddels incourant geworden reservedelen die dan vaak per geval nieuw moeten worden aangemaakt tegen hoge kosten. Bedacht dient dan te worden dat, aangezien onderhoud en reparatie behoren tot de *exploitatiekosten,* het *bezuinigen op de investeringen een stijging der exploitatiekosten* teweegbrengt.
Nu wordt, zoals bekend, in het kader van het *streven naar bezuiniging* steeds weer gemaand tot een *terugdringen van de exploitatiekosten,* die in dit verband gewoonlijk worden gezien als een samenstel van kostenfactoren waarvan sommige wel en andere niet voor vermindering in aanmerking komen. Vooral de personeelslasten krijgen bijzondere aandacht, en men zoekt die dan te verlagen door bijvoorbeeld het mes te willen zetten in vertrouwde regelingen en faciliteiten, de prijzen in garnizoenskledingmagazijnen en kantines te verhogen, vrije maaltijden af te schaffen, e.d. In feite wordt dan gepleit voor het *aantasten van de secundaire arbeidsvoorwaarden* zonder dat daartegenover een passende *compensatie* aan *primaire* arbeidsvoorwaarden wordt gesteld. Daarmee zou dan het personeel van Defensie een grotere bijdrage in de overheidsuitgaven moeten leveren dan van de andere belastingbetalers wordt gevorderd!

Bezuinigen is goed als het verantwoord geschiedt. De vraag naar wie het gelag betaalt is gerechtvaardigd: bij het realiseren van *besparingen* eist het fatsoen dat men zich er rekenschap van geeft uit wiens zak dat geld komt. En wanneer de opdrachtgever aan de uitvoerders de middelen onthoudt die dezen behoeven voor hun taken, is het onbehoorlijk indien hij hen eenzijdig wil verplichten het oplappen van verouderd gereedschap uit hun eigen zak te bekostigen: zo'n systeem van „interne financiering", onder het mom van bezuiniging, kan nooit en nergens door de beugel.